

COLLECTION

Innovation, integration and modern
problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and
practice

www.d-pressa.com

31
MARCH

Jizzakh, Uzbekistan

MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND INNOVATION OF
THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

JIZZAKH BRANCH OF THE NATIONAL UNIVERSITY OF UZBEKISTAN
NAMED AFTER MIRZO ULUGBEK

SCIENTIFIC JOURNAL OF SCIENCE TECHNOLOGY & DIGITAL FINANCE
JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENCE NETWORKS

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and practice collection of materials of the
international scientific and practical conference on the topic

(March 31, 2026)

Jizzakh-2026

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young researchers and students: theory and practice – Jizzakh: Department of economics and tourism of Jizzakh branch of the national university of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek, March 31, 2026, 790 pp.

Editors in charge: Ass.prof. Soy M.P.

In the collection of materials of the conference, the role and role of Science, Education and production in the era of globalization, the pressing problems of the issues of interaction of these processes, feedback on their solutions were presented by mature specialists of the field.

In addition, research on the scientific and practical topic, carried out in the economics, Exact Sciences, Natural Sciences and socio-humanities during the globalization period, information is presented in the scientific and practical fields, which includes the latest innovative technologies in the fields of production.

It can be argued that this collection is one of the specific intersections of current thoughts and innovative ideas of the world of science. This scientific and practical conference was actively attended by professors and scientific researchers engaged in scientific research in Uzbekistan and foreign countries. In increasing the position of the scientific and practical conference, the professors and teachers of domestic and foreign higher educational institutions made a significant contribution.

Professors and teachers of foreign higher educational institutions who actively participated in the work of the conference made a worthy contribution to the high level of interaction with scientists of our country. The processes of international cooperation with foreign countries and exchange with them in the field of Science in the era of globalization have a positive effect on the development of Higher Education, the fields of Science and production. The materials of this conference are special in that they include a wide range of research, from theoretical developments to practical solutions, demonstrating the diversity of approaches and directions in this area.

In conclusion, it should be noted that this scientific and practical conference will be a very useful collection for everyone who is interested in modern research in the fields of further development of Higher Education, Science, Education and production in the era of globalization. The authors are responsible for the content and quality of the articles and abstracts included in the collection.

TURIZM XIZMATLARI BOZORINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI

Kamolova Fotima G'ofurjon qizi

O'zMU JF Psixologiya fakulteti Turizm va mehmondo'stlik yo'nalishi 342-25-guruh talabasi

Ilmiy rahbar: To'ychiyeva Nodira

Annotatsiya: Mazkur tezisdagi turizm xizmatlari bozorining shakllanish jarayoni va rivojlanish xususiyatlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Turizm xizmatlari bozori xalqaro xizmatlar bozori tizimining muhim tarkibiy qismi sifatida o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, uning shakllanishiga iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy va texnologik omillar ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqotda turizm xizmatlari bozorining tuzilishi, asosiy subyektlari (turistlar, turoperatorlar, mehmonxonalar, transport tashkilotlari) va ular o'rtasidagi o'zaro munosabatlar mexanizmi yoritilgan. Shuningdek, turizm xizmatlari bozorining rivojlanish tendensiyalari, jumladan, raqamlashtirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish, xizmatlar sifatini oshirish va raqobatbardoshlikni ta'minlash masalalari ko'rib chiqilgan. Turizm bozorining mintaqaviy xususiyatlari va ularning rivojlanishga ta'siri, shuningdek, zamonaviy sharoitda turizm xizmatlari bozorini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish yo'nalishlari asoslangan.

Kalit so'zlar: turizm xizmatlari bozori, bozor shakllanishi, rivojlanish xususiyatlari, turizm infratuzilmasi, raqobatbardoshlik, innovatsion texnologiyalar, talab va taklif, xizmatlar sifati, turistik mahsulot, turizm tadbirkorlik.

Turizm xizmatlari bozori iqtisodiyotning xizmat ko'rsatish sohasida muhim tarkibiy qism hisoblanadi. Zamonaviy iqtisodiy adabiyotlarda ushbu tushuncha turli jihatlardan talqin qilinadi. Birinchi yondashuvga ko'ra, turizm xizmatlari bozori – bu tovarlar va xizmatlarning umumiy bozorining tarkibiy qismi bo'lib, tovar ishlab chiqarish va tovar aylanishining iqtisodiy qonunlariga bo'ysunadi. Ikkinchi yondashuvda esa bu – sayohatchilarning vaqtincha bo'lish joylarida ularning ehtiyojlarini qondiradigan tovarlar va xizmatlarni sotish sohasi sifatida ta'riflanadi.

Keng ma'noda, turizm xizmatlari bozori – bu aniq bir hududda muayyan turistik tovarlar va xizmatlarni sotib olish-sotishni ta'minlash bo'yicha bozor konyunkturasi ta'sirida shakllanadigan iqtisodiy munosabatlar majmui bo'lib, uning faoliyat ko'rsatishi mintaqaviy xususiyatlarni hisobga olgan holda amalga oshiriladi. Bu bozor o'zida uchta asosiy subyektlar guruhini birlashtiradi: turistik mahsulot ishlab chiqaruvchilar (turoperatorlar, mehmonxonalar, transport tashkilotlari), to'lovga qodir iste'molchilar (turistlar) va vositachilar (turagentlar, klublar, assotsiatsiyalar).

Turizm xizmatlari bozori xizmatlar bozorining bir turi sifatida bir qator o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, ular uning faoliyat ko'rsatish mexanizmini belgilaydi.

Nomoddiy xarakter: Turistik xizmatlarni iste'molchi tomonidan oldindan ko'rish, his qilish yoki sinab ko'rish imkoniyati mavjud emas. Bu xizmatlarni baholashni va boshqa tovar va xizmatlar bilan solishtirishni qiyinlashtiradi.

Ishlab chiqarish va iste'molning uzviyligi: Turistik xizmatlarni ishlab chiqarish va ularni iste'mol qilish bir vaqtda va bir joyda sodir bo'ladi. Iste'molchi va xizmat ko'rsatuvchi bir vaqtning o'zida bir joyda bo'lishi zarur.

Talabning beqarorligi: Turistik xizmatlarga bo'lgan talab mavsumiylik, iqtisodiy omillar, siyosiy vaziyat va boshqa tashqi omillarga kuchli bog'liq bo'lib, bu talabni prognozlashtirish va turizm biznesini samarali boshqarishni murakkablashtiradi.

Xizmatlarning geterogenligi (xilma-xilligi): Turistik xizmatlar o'zining sifat ko'rsatkichlari va xususiyatlari jihatidan sezilarli darajada farqlanishi mumkin, bu ularni standartlashtirish va bir xillashtirishni qiyinlashtiradi.

Xalqaro miqyosda turizm xizmatlari bozori jahon xizmatlar bozori tizimining ajralmas qismi sifatida yuqori dinamizm, kapital aylanish tezligining yuqoriligi va sarmoyalarning qaytish davrining qisqaligi bilan tavsiflanadi.

Turizm xizmatlari bozorining shakllanishi uzoq tarixiy jarayon bo'lib, u insoniyat jamiyati taraqqiyoti bilan chambarchas bog'liq. Dastlabki bosqichlarda sayohatlar asosan savdo, diniy ziyorat va elchilik vazifalari bilan bog'liq bo'lgan. Turizm faoliyatining iqtisodiy hodisaga aylanishi tovar ishlab chiqarish va ayirboshlashning uzoq muddatli rivojlanishi natijasidir. Ayniqsa, XVIII asrning 60-yillarida Angliyada boshlangan sanoat inqilobi turizm iqtisodiy faoliyatining shakllanishiga mustahkam zamin yaratdi. Sanoat inqilobi natijasida mashina ishlab chiqarishi qo'l mehnati o'rnini egalladi, bu esa ijtimoiy ishlab chiqarish quvvatlarining ulkan o'sishiga olib keldi.

Turizm xizmatlari bozori rivojlanishining uch asosiy bosqichi farqlanadi :

Noto'liq ayirboshlash bosqichi – turistik xizmatlar ayirboshlash munosabatlarining dastlabki shakllari

To'liq ayirboshlash bosqichi – xizmatlar almashinuvining rivojlangan shakllari

Rivojlangan ayirboshlash bosqichi – 1845-yilda Tomas Kuk tomonidan birinchi sayohat byurosining tashkil etilishi bilan boshlangan zamonaviy bosqich.

Turizm xizmatlari bozorining rivojlanishi bir qator o'ziga xos xususiyatlar bilan tavsiflanadi. Birinchidan, bu bozor yuqori darajadagi raqobat bilan ajralib turadi, bunda muvaffaqiyat korxonalarining talab o'zgarishlariga tezkor javob berish qobiliyatiga va yuqori sifatli, raqobatbardosh turistik xizmatlarni taklif eta olishiga bog'liq. Ikkinchidan, turizm bozori murakkab va dinamik bo'lib, yuqori darajadagi noaniqlik bilan tavsiflanadi. Bu esa ushbu bozorda faoliyat yurituvchi kompaniyalardan yuqori darajadagi moslashuvchanlik va egiluvchanlikni talab qiladi. Uchinchidan, turizm xizmatlari bozori mamlakat iqtisodiyotining rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. U multiplikator samarasiga ega bo'lib, yangi ish o'rinlarini yaratishga, aholi daromadlarining oshishiga va turmush darajasining yaxshilanishiga ko'maklashadi. Taklif tarkibi nuqtai nazaridan, turizm bozorida asosan sayyohlar talabini qondirishga ixtisoslashgan tarmoqlarda va bir vaqtning

o'zida mahalliy aholi talabini qondiradigan tarmoqlarda yaratiladigan xizmatlar ustunlik qiladi. Zamonaviy turistik taklifning asosiy determinantlari quyidagilardir: to'lovga qodir talab, turizm xizmatlari ko'rsatuvchilar soni, turizm industriyasining umumiy rivojlanish darajasi, turistik resurslar salohiyatidan foydalanish darajasi va narx (narx oshishi bilan taklif hajmi ortadi).

Xulosa qilib aytganda, turizm xizmatlari bozori murakkab va ko'p qirrali iqtisodiy tizim bo'lib, uning shakllanishi va rivojlanishi uzoq tarixiy jarayonni o'z ichiga oladi. Bugungi kunda ushbu bozor jadal sur'atlar bilan rivojlanmoqda, yangi texnologiyalar va innovatsiyalar ta'sirida o'zgarib, iste'molchilarning o'zgaruvchan talablariga moslashmoqda. Turizm xizmatlari bozorining rivojlanish xususiyatlarini chuqur o'rganish, uni boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish mamlakatlarning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida muhim ahamiyat kasb etadi. Barqaror turizmni rivojlantirish, raqamlashtirish jarayonlarini jadallashtirish va xizmatlar sifatini oshirish orqali turizm bozorining iqtisodiyotdagi rolini yanada kuchaytirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Valinkevych N., Vyhovskyi S., Nykolyshyn I. Organizational and economic bases of forming a tourist product // *Market Infrastructure*, 2024, № 76.
2. Avriata A., Zaika S. Specificity of functioning of the tourist market as a market of services // "SWorldJournal": International Scientific Periodical Journal. Bulgaria. Issue 24, Part 2. 2024. P. 159-177.
3. Skarha O.O., Soroka Yu.Ye. The Theoretical Bases of the Development of the Tourist Services Market in the System of the International Market of Services // *Biznes Inform*, Vol 5, Issue 520, 2021. P. 57-63.
4. Mudrak R., Moiseeva N. Regional market of tourism services: essence, theoretical basis of segmentation, differentiation, management // *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, 2018, № 4. P. 118-130.
5. Цой М., Камолов Д. ЗНАЧЕНИЕ И РОЛЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В ЭКОНОМИКЕ: МИРОВОЙ ОПЫТ И ПРАКТИКА УЗБЕКИСТАНА // *Academic literature*. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 1-105.
6. To'ychiyeva, Nodira, and Ulug'bek Qodirov. "YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA TURIZM XIZMATLARI SIFATIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR." *Scientific practical conference*. Vol. 1. No. 1. 2025.
7. Nodira, Tuychieva. "Innovative management in the development of the higher education system." *Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences* 1.10 (2022): 346-351.
8. Nodira, To'ychiyeva. "SAYYOHLAR RUHIY TIPLARIGA QARAB MARKETING STRATEGIYASINI MOSLASHTIRISH: HAYOTIY DAVR KONTEKSTIDA TAHLIL." *WORLD OF SCIENCE* 8.11 (2025): 58-60.
9. To'ychiyeva, Nodira, and Mohichehra Xalilova. "BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA TURIZM VA BRENDING." *Scientific practical conference*. Vol. 1. No. 1. 2025.

10. Kamolov D. JIZZAX VILOYATIDA TURIZM KLASTERI RIVOJLANISHINING HUDUDNING IJTIMOY-IQTISODIY SALOHİYATIGA TA'SIRINI VAHOLASH: STRATEGIK YONDASHUV VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 48-52.
11. Kamolov D. VIRTUAL TURIZM (VR) XIZMATLARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 372-374.
12. Абсалямова С., Зульфакарова Л., Цой М. ИНВЕСТИЦИИ В УСТОЙЧИВЫЕ ПРОЕКТЫ КАК СОВРЕМЕННЫЙ ТРЕНД МЕЖДУНАРОДНОГО ИНВЕСТИЦИОННОГО ПРОЦЕССА: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14540147>//International scientific and practical conference.– 2024 //Т. – Т. 1. – №. 2. – С. 194-198.
13. Сагатов Б., Цой М., Гулиев А. Повышение качества продукции предприятий стройиндустрии как фактор конкурентоспособности производства //Архив Научных Публикаций JSPI. – 2020. – Т. 1. – С. 79.
14. Джураев Р. Х., Цой М. П. Подходы и принципы проектирования педагогических программных продуктов //Образование через всю жизнь: непрерывное образование в интересах устойчивого развития. – 2015. – Т. 2. – №. 13. – С. 144-146.
15. Бакиева Р. Б., Цой М. П. Инвестиции в человеческий капитал //Образование через всю жизнь: непрерывное образование в интересах устойчивого развития. – 2015. – Т. 1. – №. 13. – С. 159-161.
16. Цой М., Зульфакарова Л., Рашидов А. «ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА» И УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 144-149.
17. Цой М. П., Саидахмедова Д. С. ГЕНДЕРНОЕ РАВЕНСТВО-МИРОВОЙ ОПЫТ И ПРАКТИКА УЗБЕКИСТАНА //Экономика и социум. – 2021. – №. 11-2 (90). – С. 648-655.
18. Цой М. П. РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ПЕРЕПИСИ НАСЕЛЕНИЯ В РЕГУЛИРОВАНИИ ДЕМОГРАФИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ В УСЛОВИЯХ УЗБЕКИСТАНА //Экономика и социум. – 2020. – №. 9 (76). – С. 396-402.
19. Цой М. П., Бердикулов А. М., Сиддиков М. Ю. ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ГОСУДАРСТВА В ЦЕЛЯХ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ //Current directions of scientific research. – 2018. – С. 25-28.
20. Khaydarov B., Tuychieva N. INNOVATIVE TEACHING METHODS FOR COMPUTER SCIENCE AND EDUCATIONAL ROBOTICS //Science technology&Digital finance. – 2023. – Т. 1. – №. 2. – С. 14-19.
21. Хайдаров В. Х., Сaitov S. A. RAQAMLI IQTISODIYOT TUSHUNCHASI, AFZALLIKLARI AMALIY ANAMIYATI VA HORIJIY TAJRIBA //Academic research in educational sciences. – 2022. – Т. 3. – №. 5. – С. 151-156.